

276. Strängnäs, Domkyrkan.

Pl. 136. Pl. 3: B 699.

Litteratur: B 699, L 955. — Joh. Bureus, Fa 6 »Sudromanniæ» nr 7 (s. 242), Fa 5 nr 519; J. Peringskiöld, Fl 5: 5, bl. 24, Monumenta Sudermannia; O. Hermelin, Åkers härads fornlemningar, s. 222, 367; E. Brate och S. Bugge, Runverser (ATS 10: 1), s. 23, 76, 91, 156.

Äldre avbildningar: Peringskiöld (Fl 5: 5); P. Törnevall (i Peringskiölds Monumenta Sudermannia och B 699); Hermelin a. a. (pl. 38); Brate 1895 (ATA).

Runstenen sitter inmurad i Domkyrkans södra yttervägg, i stenfoten.

Granit. Längd 2,54 m., bredd 0,82—0,44 m. Ristningen är synnerligen väl bevarad, alltigenom tydlig.

Inskrift:

sihuiþr : auk : suain : auk : uihielbr : auk : kyla : þaun : litu : raisa : stain : eftir . olaif

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Sigviðr ok Svæinn ok Vihjælmr ok Gylla þaun letu ræisa stæin æftir Olæif.

»Sigvid och Sven och Vihjålm och Gylla de läto resa stenen efter Olev.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar utan sk. 23 **e** är tydligt stunget, likaså 31 **y** och 52 **e**; däremot äro ostungna 30 **k** och 39 **i**. — Bureus: **uihialbr**. — Peringskiöld: **uihialbb**, **kula**, **nftir**. — B 699: **uihielbr**, **kula**, **iftir**. — Hermelin, Brate: **uihielbr**, **kyla**, **eftir**.

Sigviðr är ett i uppländska och sörmländska inskrifter rätt vanligt personnamn; jfr Sö 116, 124, 171, 294. Även under medeltiden är det vanligt i Sverige; det är även känt från Danmark. Namnet har en avgjort östnordisk prägel. I Norge är det sällsynt och måhända, såsom Lind antager, lånat från Sverige. På Island är det ej alls belagt. — **uihielbr** kan återge antingen ett *Vihjælmr* eller ett *Vighjælmr*; om dessa namn se Sö 37, 298 och Sö 209. Om *Gylla* se ovan Sö 213.

Ljudhistoriskt anmärkningsvärd är formen **uihielbr** i två avseenden: dels på grund av *b*-inskottet (som ju har ett motstykke i **hulmbr** Sö 34), dels på grund av **e**-runan, som tycks förut-sätta övergången av *ia* > *iæ* (se ovan Sö 206).

277. Strängnäs, Domkyrkan.

Pl. 136. Pl. 3: B 704.

Litteratur: B 704, L 957. — J. Peringskiöld, Fl 5: 2, Fl 5: 5 bl. 24 och Monumenta Sudermannia; R. Dybeck, Runa (fol.) 2 (1874), s. 19; O. Hermelin, Åkers härads fornlemningar, s. 223, 363; E. Brate o. S. Bugge, Runverser (ATS 10: 1), s. 207 f., 407; Yngvars saga víðförla, utg. av E. Olson (1912), s. 58, 65.

Äldre avbildningar: Peringskiöld a. a. (och B 704); Dybeck (teckning i ATA); Hermelin a. a. (pl. 36); Brate 1895 (ATA); F. Braun 1910 (ATA).

Runstenen är inmurad i Domkyrkans yttervägg på västra gaveln, i stenfoten, N om huvudingången till kyrkan. Peringskiöld: »I Strängnäs domkyrkemur på väster gafvelen vid Doct. Joh. Mathiæ graf.»

Rödaktig granit. Längd 1,94 m., bredd 0,70 m. Ristningen är endast ett fragment, den vänstra nedre fjärdedelen av en tydliga ganska stor runsten. Ytan är tämligen ojämn och ristningen grund och delvis svårläst.

Inskrift:

u - - r : auk : inki : burk : litu : ra aat . uerpr . iki : || inkuars : ma

5 10 15 20 25 30 35 40

. . . ok Ingiborg letu [ræisa] verðr ængi Ingvars [manna] . . .

» . . . och Ingeborg läto resa blir icke någon av Ingvars män . . . »

Till läsningen: Inskriftslingan börjar med ett drakhuvud, som är mycket svagt skönjbart; detsamma gäller om inskriftens första ord. 1 **u** är tämligen tydligt, omedelbart efter en band-slinga, som korsar rundjurets hals. Huruvida där framför funnits någon runa, kan ej avgöras; inga säkra spår finnas på stenen, och äldre avbildningar visa ingenting. Av runan 2 finnes endast ett litet stycke av en hst i behåll; varken Dybecks och Hermelins läsning **k** eller Brates **t** kan verifieras genom en granskning av stenen. Mellan runan 2 och 4 **r** är plats för en runa, men av denna finnes intet i behåll. 4 **r** är tydligt. 5 **a** är skadat, och av 6 **u** finnes endast övre delen kvar. Sk efter 11 **i** är tydligt. Icke stungna äro 15, 31 **k**, 17, 30 **i**; däremot är 26 **e** säkert stunget. Bst i 16 **l** är borta. 22 är säkert **a**; större delen av hst är i behåll och hela bst utom spetsen längst till vänster. Efter 22 **a** finnes intet sk. Återstående runor äro alla säkra. — Peringskiöld: 1—4 **ui-r**, 5—7 **a-m**, 12—15 **ruk**, 22—32 **aat·uirpriki**: (L 957: **u-r**, **auk**, **burk**, **sat·virpr iki**). — Dybeck: 1—4 **iukr(?)**, **auk**, **burk**, **aat·uirpr·iki**:. — Hermelin: 1—4 **rukur**. — Brate: 1—4 **ut-r**, **aat:uerpr·iki**. — Braun: 1—4 **u--r**.

Inskriftens första namn antager Bugge vara *Roarr*, på grundval av Hermelins läsning; men denna är uppenbart felaktig. Vad Hermelin uppfattar som **r** är den inskriftslingan korsande ornamentslingan. Brates förslag *Ottarr* och Olsons *Ut[am]r* äro högst ovissa, och namnet i inskriftens början är numera omöjligt att fastställa. — Den sista bevarade delen av inskriften tolkar Bugge som vers:

. . . verðr ængi Ingvars ma[nna]

»der bliver ikke af Ingvars Mænd»; eller

[e]sat verðr engi , Ingvars ma[nna]

»der er ingen af Ingvars Mænd værdig . . . » »Heri synes at have været sagt, at den Mand, over hvem Mindesmærket er reist, har været blandt Ingvars Mænd, og at han blandt dem har udmærket sig.» I ett tillägg ger Bugge ett tredje förslag:

. . . verðri engi Ingvars ma[nna]

»Ingen (var) værdigere (mere anseet) af Ingvars Mænd.» — Till Bugges tolkning har Brate i huvudsak anslutit sig, men han framhåller, att runan 22 icke kan vara **s**; 23—24 **at** är sannolikt ett satsinledande **at** 'att' och 25—29 **uerpr** måste då vara verb, icke adjektiv. Han anser sålunda Bugges första förslag vara det riktiga. »Man kunde tänka sig», fortsätter han, »inskriften hafva lydt på följande sätt: [Stændr at vit]a, at verðr ængi Ingvars ma[nna annarr slikr] . . . [Den står till ett märke] att icke blifver bland Ingvars män [en annan dylik].» — En annan modifikation av Bugges tolkning har framställts av Emil Olson: [va]sat verðr ængi Ingvars ma[nna] '(högre eller mera) var ingen ansedd av Ingvars män (än han)'. »werpr fattar jag helst som pf. p. av *werþa, till bet. = wirþa, isl. virða, belagt i fsv. wærþa (Schlyter, Ordbok). Före de bevarade orden torde sålunda ha gått ett adv. i komparativ: högre, mera l. dylikt.»

Tolkningen av inskriftens senare del måste bli i hög grad oviss, då den är så ofullständigt bevarad och då den icke ger anknytning till någon annan känd inskrift. Suppleringen *Ingvars ma[nna]* 'av Ingvars män' är emellertid säkerligen riktigt. Och att stenen med rätta räknas till Ingvar-stenarnas grupp, kan knappast med skäl betvivlas.